

Национална спортна академия „Васил Левски”

Катедра Мениджмънт на спорта

Яннула Димитриу Николау

**Европейски тенденции в мениджмънта
на системата на училищното физическо
възпитание в Република Кипър**

АВТОРЕФЕРАТ

**на дисертационен труд
за присъждане на научната и образователната степен
„доктор”**

София, 2012

Национална спортна академия „Васил Левски”

Катедра Мениджмънт на спорта

Яннула Димитриу Николау

**Европейски тенденции в мениджмънта
на системата на училищното физическо
възпитание в Република Кипър**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и
научната степен „Доктор” по научната специалност Теория и
методика на физическото възпитание и спортната тренировка
(вкл. Методика на лечебната физкултура)

Научен ръководител:

Доц. Елеонора Милева, доктор

Научно жури:

Доц. Цветко Цветков, доктор – председател

Проф. Людмил Петров, доктор – рецензент

Доц. Иван Сандански, доктор – рецензент

Доц. Веселина Иванова, доктор

Доц. Анна Божкова, доктор

София, 2012

Дисертационният труд е разработен в обем от 172 стандартни машинописни страници. Съдържа 42 таблици и 16 фигури. Използвани са общо 113 литературни източника, от които 26 са на кирилица и 87 - на латиница.

Дисертационният труд е преминал вътрешна защита в катедра Мениджмънт на спорта при НСА «Васил Левски» и е насочен за официална защита от разширения научен колегиум на катедрата.

Официалната защита на дисертационния труд ще се състои на 12. 06. 2012 г. от 16 часа в Зала А3 при НСА, Студентски град, на заседание на специализираното научно жури.

УВОД

В последните години Европейският съюз проявява подчертан интерес към физическото възпитание и спорта поради тяхната икономическа и културна значимост. Физическото възпитание и спортът преодоляват постоянно нарастващи социални проблеми като затлъстяването на населението, липсата на двигателна активност на подрастващите, комерсиализацията на спорта, употребата на допингиращи средства и други негативни явления.

Публикувани са множество европейски документи и изследвания, които се отнасят до физическото възпитание и спорта. Основната идея на тези документи е да подпомогнат европейските страни при прилагане на обща политика и за решаване на проблемните въпроси в посочените сфери.

Кипър като страна-членка на Европейския съюз е в период на реформиране на системата на физическото възпитание. Мениджмънтът на училищното физическо възпитание в Кипър се нуждае от хармонизиране с европейските измерения на физическото възпитание. Вече са реализирани някои промени и реформите в образователната сфера са налице. Същевременно системата на физическото възпитание в Кипър показва проблеми, подобни на тези в другите европейски страни.

Европейските тенденции в сферата на физическото възпитание налагат взаимодействие между училищното физическо възпитание и извънучилищните спортни дейности. В тази връзка се предлага нов мениджърски модел, който съчетава задължителните уроци по физическо възпитание и извънучилищни спортни дейности.

ПЪРВА ГЛАВА

I. ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР НА ПРОБЛЕМА

I.1. Актуално състояние на мениджмънта на системата по физическо възпитание в Кипър

В литературата съществуват множество определения на понятието „система”. Някои от тях са представени по-долу.

Й. Калайков (2007) твърди, че „системата е част от социалната действителност, която се състои от елементи от организиран порядък, които при взаимодействието помежду си и с елементи на други системи, поражда функция, в резултат на която се създава социално значим продукт, който, включен в пазарните отношения, се превръща в стока”.

Б. Цолов (2008) подчертава, че методологична основа за изследването на системния мениджмънт е кибернетиката. В тази връзка характеризирането на спорта като система е невъзможно без прилагане на кибернетичния подход. Авторът поддържа схващането, че физическото възпитание и спортът са специален вид система, която е част от системата на спорта. Б. Цолов характеризира спорта като сложна, социална и високо значима за обществото система със специфични характеристики.

Съществуват различни схващания за структурата и елементите на системата на физическото възпитание и спорта. Според Й. Калайков (2006) тази система е съставена от четири подсистеми, които представят вътрешната среда и създават необходимите предпоставки за функционирането на нейните продукти под формата на различни спортни и образователни услуги, наречени физическо възпитание и спорт в училище. Тези подсистеми са правно-нормативна, обучение, управление и материално осигуряване.

П. Банков (2007) разработва структурно-функционален модел на системата на спорта в свободното време в Р. България и дава сериозни доказателства за нейното функциониране. Авторът откроява всички субекти, обекти и елементи на системата, като същевременно обяснява всеки един от тях.

Мениджмънт на системата на училищното физическо възпитание в Кипър

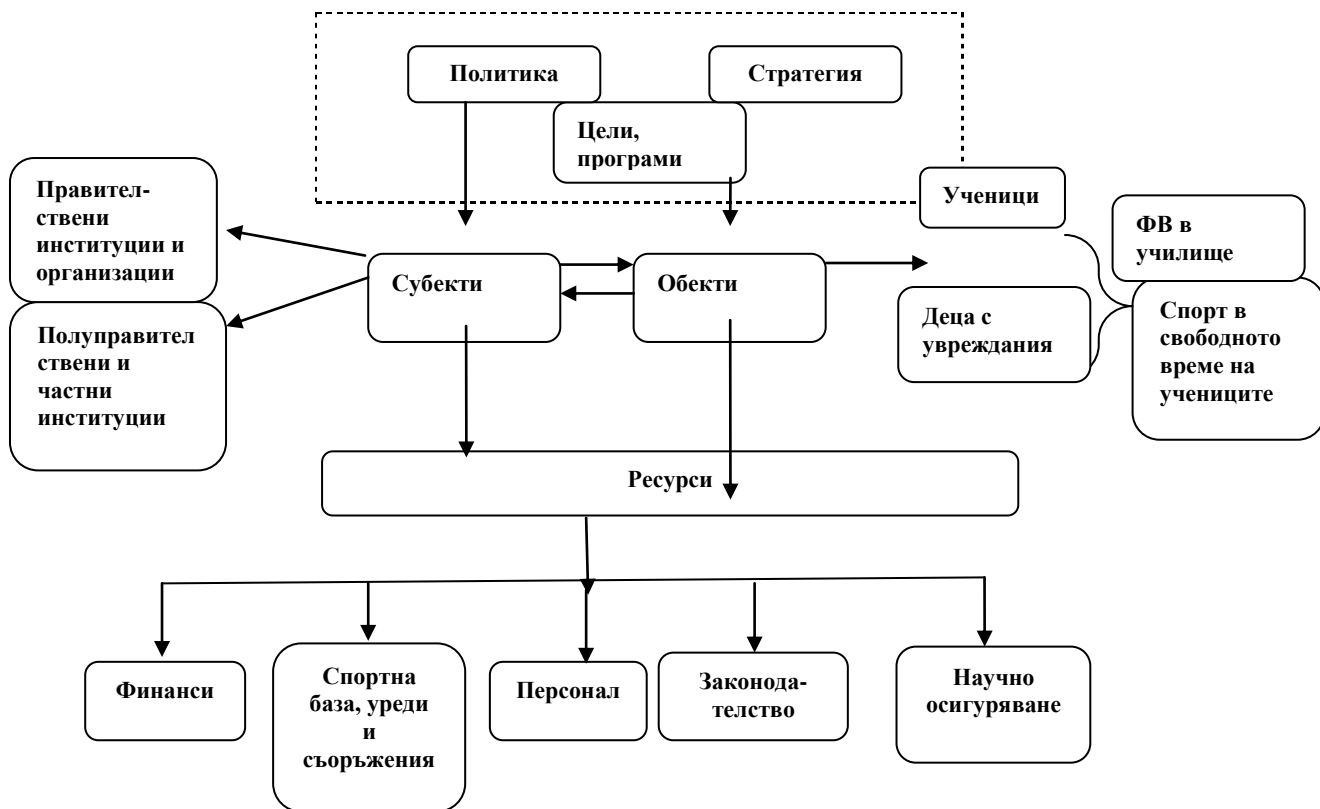
Системата на училищното физическо възпитание в Кипър е включена в цялостната образователна система на страната, която се регулира от закони и наредби, някои от които съществуват от 1969 г. В Кипър липсва отделно законодателство за физическо възпитание и спорт. В изследването на К. Hadzioseph (2007) се посочва, че основните функции и действия на системата в Кипър се реализират от централизирана институция, която се ръководи от един човек (Министъра на образованието и културата) или от малка група от хора. Авторът подчертава, че консерватизмът е друг елемент, който характеризира настоящата образователна система на Кипър.

Следвайки логиката на кипърската образователна система и нейните основни елементи, трябва да се подчертае, че участващите страни в системата на физическото възпитание са следните: а/ високо административен персонал, който е отговорен за структурата и администрирането на системата, б/ обучители или учители по физическо възпитание, които осъществяват обучението по физическо възпитание, в/ ученици, които са реципиенти или потребители, като те също участват активно в обучението по физическо възпитание.

В резултат на проучването, анализирането и обобщаването на различни модели на системата по физическо възпитание и спорт и открояването на техните равнища и структурни елементи (П. Банков, 2007;

Й. Калайков, 2006, 2007; Б. Цолов, 2008; Н. Делева, 2009) е разработен структурно-функционален модел на актуалното състояние на системата по физическо възпитание в Република Кипър. Мениджмънтът на системата по физическо възпитание в страната има следната структура (фиг. 1).

Фиг. 1. Мениджмънт на системата по физическо възпитание в Кипър

Подробно е анализиран всеки отделен елемент на мениджмънта на системата по физическо възпитание в Република Кипър.

Много важни за функционирането на системата са **политиката и стратегията** за развитие на физическото възпитание в Кипър. Политиката на Министерството на образованието и културата е насочена към разработване на интегриран модел на физическо възпитание.

През 2003 г. е подписан нов стратегически план за оценяване на кипърската образователна система. Открити са слабостите и са направени

предложения за образователни реформи. Новият стратегически план е ревизиран и е публикувано ново издание.

Основен елемент на мениджмънта на училищното физическо възпитание в Кипър са **образователните програми по физическо възпитание** в училище. Съгласно Министерството на образованието и културата (1998) общата цел на физическото възпитание е съгласувана с основната цел на образованието и е насочена към хармонично и балансирано развитие на интелектуалните и психо-физическите способности на учениците. Независимо от пола и социалния си произход, децата трябва да развиват комплексно своята личност и творческия си потенциал.

Първото и второто образователно равнище в Кипър са разделени на три степени, както следва:

1. Основно образование, което включва:

- Детски ясли (възраст от 3 г. до 5 г.)
- Предучилищно образование (възраст между 5 г. и 6 г.) - децата посещават предучилищен клас, който ги подготвя за началното училище

2. Начално образование (възраст от 6 до 12 г.) - съдържа 6 класа

3. Средно образование, което съдържа:

- **Гимназия** (възраст 12-15) - долната степен на средното образование предлага на учениците широк спектър от общообразователни предмети.
- **Лицей** (възраст 15-18) - горната степен на средното образование предлага разнообразие на учебни програми с три вида учебни предмети, които съдържат основни задължителни дисциплини, специализирани предмети и допълнителни учебни дисциплини. Учениците избират комбинация между тях.

В системата на образованието в Кипър са обособени три различни типа уроци: общообразователни, директни и уроци по интереси.

Общообразователните уроци са задължителни за всички ученици. Тяхната цел е реализиране на идеите на общото образование, широкоспектърно развитие и развиване на общи способности на учениците, които са им необходими в съвременното общество. Общообразователните уроци се преподават един час седмично.

Директните уроци се избират от учениците в зависимост от техните интереси и бъдещи планове. Преподават се четири часа седмично.

Уроците по интереси помагат на учениците да изследват разнообразните научни области с оглед да обогатяват, подкрепят и удовлетворяват техните специални интереси. Преподават се два часа седмично.

Физическото възпитание е задължителен учебен предмет във всички нива на образователната система (начално училище, гимназия и лицей). Преподава се три часа седмично в началното училище и три часа в гимназиите. В техническите училища на средното образование физическото възпитание се предлага само под формата на общообразователен урок (един час седмично за всички класове). Учениците от клас В” на лицейте избират уроци от трите посочени по-горе вида – общообразователни, директни и по интереси.

Отделните училища в Кипър и по същество Министерството на образованието и културата предлагат на учениците специални спортни следобеди като извънучилищна спортна дейност. Във всяка гимназия и лицей в Кипър се организира по един спортен следобед в седмицата с продължителност от два учебни часа (2 по 45 мин.). Всички ученици имат възможност да участват в тези спортни дейности, като посещението е по желание.

Правителствени институции и организации за физическо възпитание в Кипър

Физическото възпитание в Кипър е под отговорността на Министерството на образованието и културата. Общините и общинските институции, както и други спортни институции, не са ангажирани с физическото възпитание. Организирането, структурирането, оперирането и мениджмънтът на системата на физическото възпитание в Кипър са поверени изцяло на Министерство на образованието и културата и на отговорните администратори.

Мениджмънт на човешките ресурси на системата на училищното физическо възпитание в Кипър

Човешките ресурси са един от най-важните елементи, които са включени в системата на училищното физическо възпитание. В Кипър това са инспекторите по физическо възпитание, главните учители по физическо възпитание, асистент-главните учители по физическо възпитание “А”, асистент-главните учители по физическо възпитание, учителите по физическо възпитание - консултанти в офисите по физическо възпитание и учителите по физическо възпитание.

Административният персонал (инспекторите по физическо възпитание и консултантите в офисите по физическо възпитание) са отговорни за структурирането и администрирането на системата. Учителите по физическо възпитание реализират обучението, като системно усвояват новите знания и актуалните тенденции в областта на физическото възпитание.

Начинът, по който учителите по физическо възпитание се назначават в обществените училища и повишаването на всички учители е важен аспект на образователната система в Кипър. Този момент е включен в образователната реформа, според която настоящата система за назначаване

на работа на учителите се модернизира и усъвършенства. Ще бъде изготвен специален списък с кандидатите за работа, като се вземат под внимание определени критерии: успех от писмения изпит, академична квалификация, предишен опит и успех от устното интервю.

Начинът, по който към момента се назначават учителите по физическо възпитание в обществените училища предполага средна възраст при постъпване на работа около 45 години. Следователно учителите трябва да чакат над 20 години след тяхното дипломиране, за да работят в държавно училище. Като резултат някои учители губят интерес към педагогическа дейност и понижават професионалната си подготовка. Образователната реформа цели да даде възможност на по-младите и по-способните учители по физическо възпитание да работят в училищата.

Мениджмънт на финансовото осигуряване на училищното физическо възпитание в Кипър

Финансовият мениджмънт е основен елемент на мениджмънта на системата на физическото възпитание в Кипър.

Министерството на образованието и културата всяка година представя годишен бюджет, който се основава на изискванията на образованието. Бюджетът трябва да бъде одобрен от Правителството на Р. Кипър. След това Министерството на образованието и културата разпределя бюджета в своите департаменти. Всеки департамент е отговорен за коректното разпределение на парите в зависимост от конкретните разходи.

Според К. Hadjioseph (2007) заплатите на всички учители, които работят в обществените училища в Кипър, се управляват от счетоводен отдел към Министерството на образованието и културата. Освен това, техническите служби на Министерството са отговорни за сградите и съоръженията. По отношение на спортните уреди и съоръжения всяко училище заявява своите нужди пред специален складов отдел на

Министерството на образованието и науката. Департаментът по физическо възпитание не е включен в осигуряването на спортните уреди и съоръжения на всяко отделно училище.

Мениджмънт на спортната база, уреди и съоръжения на училищното физическо възпитание в Кипър

Училищата от средното образование в Кипър разполагат с необходимата база, уреди и съоръжения за обучение по различните спортни дисциплини, включени в задължителните програми по физическо възпитание (баскетбол, хандбал, волейбол, лека атлетика, танци и футбол). Местните училищни настоятелства дават определена сума от финансови средства на училищата. Тази сума зависи от броя на учениците в отделното училище. Всяко училище е отговорно да управлява по подходящ начин предоставените му средства. През учебната 2009/2010 година бюджетът на Правителството на Р. Кипър за спортни уреди и съоръжения в средното образование възлиза на 120 000 евро.

Мениджмънт на научното осигуряване на училищното физическо възпитание в Кипър

Важно за системата на физическото възпитание в Кипър е да е налице мениджмънт на научното осигуряване, което е свързано с актуална информация за нови програми по физическо възпитание, съвременни изследвания, европейски документи и научни публикации. Това ще подпомогне ефективното функциониране на образователната система като цяло. По този начин могат да се идентифицират проблемите в сферата на физическото възпитание и да се предприемат съответни мерки за тяхното преодоляване. Научното осигуряване е предпоставка за професионална работа по физическо възпитание и спорт.

Както вече бе посочено, образователната система в Кипър е в период на модернизиране и реструктуриране. До настоящия момент липсва цялостно научно осигуряване на системата на физическото възпитание в страната. Проведено е единствено изследване за физическото възпитание от страна на Министерството на образованието и културата. Новите аналитични програми са в развитие и скоро те ще бъдат предоставени на учителите по физическо възпитание.

Вероятна причина за липсата на качествено научно осигуряване на системата е фактът, че в университетите в Кипър няма факултет или департамент по физическо възпитание и спорт.

I. 2. Извънучилищни спортни дейности в Кипър

От литературния обзор става ясно, че в Кипър няма връзка между задължителното училищно физическо възпитание и извънучилищните спортни дейности. Четири различни вида организации – правителствени, полуправителствени и частни – предлагат програми за извънучилищни спортни дейности. Чрез тези програми учениците имат възможност да участват в различни спортни дейности извън училище, които се основават на интересите на подрастващите и на възможностите за финансиране на участието им в подобни програми. Тези спортни организации са следните:

- ***Национална програма „Спорт за всички” в Кипър*** – Кипърската спортна организация принадлежи към Министерството на образованието и културата и играе съществена роля в сферата на спорта. Нейните основни задачи са развитие на извънучилищните спортове, координация на спортните дейности в Кипър, култивиране на олимпийските идеали и популяризиране на Кипър в международен план.
- ***Зони на образователни приоритети*** – основават се на позитивното и равноправното отношение на специални групи от деца, основани на

техните нужди. Материализират качественото демократизиране на образователните възможности за успеха на децата.

- ***Отворени училища*** – целите са да включват местните власти в образователната система; да предлагат обучение и творчески дейности на гражданите; да използват училищните бази в следобедните часове и др.
- ***Други частни организации за спорт:***
 - Спортни клубове (под ръководството на Кипърската спортна организация)
 - Спортни клубове (на по-ниско ниво)
 - Фитнес центрове
 - Частни танцови училища
 - Летни училища

I. 3. Европейски тенденции в развитието на физическото възпитание

I. 3. 1. Европейски документи за физическо възпитание и спорт

Анализирани са следните важни европейски документи за мястото, значимостта и ролята на физическото възпитание и спорта:

- Бялата книга на спорта
- Действият план „Пиер де Кубертен”
- Насоките на Европейския съюз за двигателна активност
- Резолюцията на Европейския парламент от 13 ноември 2003 г. за ролята на спорта в образованието
- Манифеста на FIEP/ФИЕП за физическото възпитание

I. 3. 2. Европейски изследвания в областта на физическото възпитание

Въз основа на европейските документи за развитие на физическото възпитание и спорта отделни европейски автори провеждат изследвания за актуалната ситуация и бъдещото развитие на физическото възпитание в Европа. Най-значимо е официалното фундаментално изследване на К. Hardman (2003, 2007) за развитието на физическото възпитание. В него се установява несъответствие между политиката и описаните в официалните документи принципи, политики, цели на физическото възпитание и реалната практика на училищното физическо възпитание. В тази връзка в сравнителен план се анализира присъствието на следните елементи на системата по физическо възпитание в отделните европейски страни:

- Времетраене на уроците по физическо възпитание в седмичното разписание
- Спортове, залегнали в учебните програми по физическо възпитание
- Статут на учебния предмет физическо възпитание
- Статут на учителите по физическо възпитание и професионална квалификация
- Възможности за непрекъснато професионално развитие и обучение на учителите по физическо възпитание
- Връзка между училищното физическо възпитание и извънучилищните спортни дейности

Според К. Hardman (2007) значима в европейски план се оказва ситуацията за връзката между училищното физическо възпитание и извънучилищните спортни дейности. Авторът поддържа схващането, че в някои страни е налице неадекватна връзка между училищното физическо възпитание и отделните общини, но в други съществува взаимодействие

между училищното физическо възпитание и спорт и спортните организации на регулярна основа.

Кипър се причислява към европейските страни, в които няма взаимодействие между училищното физическо възпитание и общините или регионалните ръководства. Училищата в Кипър са под ръководството на Министерството на образованието и културата. Като резултат физическото възпитание е ограничено само в рамките на училищата.

I. 3. 3. Европейски модели на училищно физическо възпитание

Открояват се и се анализират следните европейски модели на училищно физическо възпитание в различните страни-членки на Европейския съюз:

- *Неформален модел* – обяснява развитието на училищния спорт, като прави паралел на физическото възпитание с връзки между задължителни и доброволни спортни дейности
- *Училищно базиран модел* – анализират се различни организации и асоциации за спорт в училище (училищен спортен клуб, училищна асоциация за спорт и др.)
- *Граждански модел за развитие на спорта* – откроява се връзката между училищния спорт и спортните федерации

I. 3. 4. Модели на образование чрез спорт в страните-членки на Европейския съюз

- *Неформален модел и социализация* – реализира се в неформалната сфера, където дейностите са насочени към малки групи от практикуващи и имат социално-културни измерения

- *Спортен модел и специализация* – реализира се в спортни асоциации или спортни клубове и е насочен към придобиване на специфични умения и спортна техника
- *Училищен модел и образование* – физическото възпитание и училищният спорт създават базата на този модел, при който принципната ориентация е образование, основаващо се на традиционния училищен урок
- *Смесен модел и коопериране* – при този модел всички партньори взаимодействат помежду си, за да осъществят подкрепа на образованието чрез спорт в отговор на потребностите и изискванията на младите хора

Проблемът за връзката на училищното физическо възпитание и извънучилищните спортни дейности е дискутиран от някои български автори (И. Сандански, 2009; Н. Делева, 2009). И. Сандански (2009) разработва концепция за създаване, мениджмънт и ефективен маркетинг на училищен спортен клуб, като анализира структурата с основните фактори за неговото създаване. Авторът откроява връзката между училищните спортни клубове, общината и локалните спортни клубове.

Н. Делева (2009) предлага емпирично обоснован модел на училищен спортен клуб, който предоставя възможности на учениците да участват в различни спортни дейности извън уроците по физическо възпитание.

ВТОРА ГЛАВА

II. МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

II. 1. Аргументация на проблема:

Мениджмънтът на системата по физическо възпитание в Кипър се нуждае от реформиране и хармонизиране с европейските измерения на физическото възпитание. Това може да се постигне чрез изследване, събиране на информация и сравнение на физическото възпитание в Кипър с европейските модели и възможностите за тяхното внедряване в системата на училищното физическо възпитание в страната.

II. 2. Хипотеза на изследването:

Европейските тенденции в областта на физическото възпитание и функционирането на различни европейски модели налагат взаимовръзка между училищното физическо възпитание и извънучилищните спортни дейности.

Физическото възпитание в Кипър е включено в цялостната образователна система на страната, която се регулира от закони и наредби, някои от които съществуват от 1969. Трябва да се подчертае, че е налице значимо несъответствие между организацията и мениджмънта на училищното физическо възпитание, от една страна и извънучилищните спортни дейности във всички нива на средното образование в Кипър, от друга страна. Следователно в мениджмънта на системата на училищното физическо възпитание съществуват някои слаби места, които пречат за нейното ефективно функциониране. В тази връзка проблемът за синхронизирането на системата на училищното физическо възпитание в Кипър в съответствие с европейските тенденции придобива особена значимост.

Предполагаме, че чрез изследване на настоящото състояние на мениджмънта на системата на училищното физическо възпитание в Кипър и проучване на европейските модели и изисквания в тази област ще бъде възможно да се разработи нов модел, който да съчетава елементи на училищното физическо възпитание с извънучилищни спортни дейности.

II. 3. Цел на изследването:

Чрез изследване на актуалното състояние на системата по физическо възпитание в Кипър и на разнообразните извънучилищни спортни дейности, и отчитайки европейските практики и изисквания в тази област, да се разработи нов структурно-функционален модел за организиране и мениджмънт на училищното физическо възпитание.

II. 4. Задачи на изследването:

1. Да се изследват и анализират европейските модели и тенденции в областта на физическото възпитание и спорта.
2. Да се проучи настоящото състояние на мениджмънта на системата на училищното физическо възпитание в Кипър и възможностите за въвеждане на нови модели.
3. Да се установи отношението на ученици към тяхното участие в нови форми на спортни дейности извън уроците по физическо възпитание.
4. Да се разработи и апробира нов мениджърски модел на училищно физическо възпитание в Кипър в съответствие с европейските тенденции и изисквания.

II. 5. Предмет и обект на изследването:

Предмет на изследването е мениджмънтът на системата на училищното физическо възпитание в Р. Кипър и съответните елементи.

Обект на изследването са 2472 ученици от различни училища във всички градове в Кипър, 30 експерти в областта на физическото възпитание и спорта и 181 ученици от първи клас на специална гимназия.

II. 6. Методи и методики на изследването

II. 6. 1. Методи на изследването:

1. **Анализ на литературни източници** – литературата може да бъде разделена в следните направления: европейски тенденции във физическото възпитание и извънучилищните спортни дейности, мениджмънт и маркетинг на спорта и свободното време, документи и програми на Министерството на образованието и културата в Кипър, специализирани уебсайтове и др.
2. **Системен подход** – мениджмънтът на училищното физическо възпитание в Кипър е разгледан като социална система със специфични функции, структура и съдържание на нейните елементи.
3. **Структурно-функционален анализ** – приложен е за изследване и анализиране на структурата, функциите и елементите на училищното физическо възпитание в Кипър като система.
4. **SWOT анализ** – за изследване на отношението на експерти към актуалното състояние на мениджмънта на системата на училищното физическо възпитание в Кипър.
5. **Контент анализ** – за анализиране на отговорите от SWOT анализа. Бяха открити ключови думи и съответно анализирани.
6. **Анкетен метод** – за изследване на отношението на ученици към физическото възпитание и извънучилищните спортни дейности в Кипър.
7. **Моделиране** – за разработване и апробиране на мениджърски модел на училищен спортен клуб, който съчетава уроците по физическо възпитание с извънучилищните спортни дейности.

8. **Еврофит тестове** – за измерване на двигателната дееспособност на учениците. Стандартната тестова батерия съдържа 9 теста за двигателна дееспособност, насочени към качествата гъвкавост, бързина, издръжливост и сила. За целите на изследването са използвани 4 от тях.
9. **Математико-статистически методи** – приложени са алтернативен анализ, вариационен анализ (Mean, Maximum, Minimum) и анализ за сравнение на повече от две изследвани групи (ANOVA).

II. 6. 2. Методики на изследването:

1. Методика на SWOT анализа.

Обект на изследването са 30 експерти по физическо възпитание (учители по физическо възпитание, които притежават степените съветник, помощник-директор, директор и инспектор) от всички градове на Кипър.

SWOT картите бяха раздадени на експертите. След една седмица картите бяха събрани обратно, отговорите обработени и анализирани съгласно тяхната структура.

За обработване и анализиране на свободните отговори бе приложен контент анализ.

2. Методика на анкетното проучване с ученици.

За изследването бяха избрани 2472 ученици от средното училище в Кипър. Бяха подбрани 5% от кипърските ученици като обект на изследването. Извадката е подбрана на случаен принцип.

Бе разработена специална анкетна карта с 27 отворени и затворени въпроса, която бе доставена до учениците от гимназиите и лицееите от всички райони на Кипър (Никозия, Лимасол, Ларнака, Пафос и Аммохостос).

Въпросниците бяха раздадени на учителите по физическо възпитание в училищата, като бяха помолени да предадат анкетните карти на учениците. След две седмици попълнените анкетни карти бяха събрани обратно от учителите.

3. Методика на разработване и прилагане на мениджърски модел на училищен спортен клуб.

Основите стъпки при разработването и прилагането на мениджърския модел на училищен спортен клуб са следните:

- изследване на други успешни европейски модели по физическо възпитание
- оформяне на идеята за модел на училищен спортен клуб
- разработване на дизайна на модела на мениджмънта на училищен спортен клуб и анализиране на неговите елементи
- пилотно реализиране на модела в гимназия
- измерване на ефективността на училищен спортен клуб с Еврофит тестове

4. Методика на провеждане на Еврофит тестовете с ученици.

Обект на изследването са 181 ученици от първи клас на гимназията в Китион – 84 момчета и 97 момичета. Възрастта на децата е между 12 и 13 години. Измерването на двигателната дееспособност на учениците е проведено съгласно Еврофит тестове. Приложени са следните тестове: 30 м бягане, изправяне от тилен лег до седеж, дълъг скок от място и 15 минути бягане.

Специализираните карти, които съдържат тестовете и трите въпроса за мястото и продължителността на извънучилищните спортни дейности, са раздадени на учителите по физическо възпитание от гимназията в Китион. След това учителите са инструктирани за процеса на тестиране и неговото провеждане. След събиране на попълнените с данните карти информацията е обработена със съответните статистически методи.

Оценяването на подрастващите е извършено два пъти през учебната година – в началото и в края, за да се сравнят резултатите от тестовете. Изследванията са проведени от учителите по физическо възпитание, като данните са събрани две седмици след провеждане на тестирането.

II. 7. Организация на изследването:

Изследването бе реализирано в четири основни периода:

Първи период – юли 2008 до март 2009 г.:

- Събиране и анализиране на основните библиографски източници
- Разработване на картата за SWOT анализ
- Реализиране на SWOT анализа и събиране на резултатите

Втори период – април 2009 до септември 2010 г.:

- Анализ на литературата
- Разработване на анкетната карта за ученици
- Реализиране на анкетното проучване и събиране на данните от изследването
- Обработване и анализиране на данните

Трети период – октомври 2010 до август 2011 г.:

- Разработване и апробиране на нов модел, който съчетава уроците по физическо възпитание с извънучилищни спортни дейности
- Организиране и подготовка на измерванията с Еврофит тестовете за ефективността на модела по физическо възпитание
- Провеждане на Еврофит тестовете

Четвърти период – от септември 2011 до януари 2012 г.:

- Обработване на резултатите от Еврофит тестовете
- Изводи от проведеното изследване
- Генерални изводи и препоръки

ТРЕТА ГЛАВА

III. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

III. 1. Анализ на резултатите за отношението на експерти към състоянието на системата по физическо възпитание в Кипър

Резултатите от проведенния SWOT анализ с 30 експерти в областта на физическото възпитание и спорта в Кипър са систематизирани и обобщени в долната таблица.

Табл. 1. Отношение на експерти към системата по физическо възпитание в Кипър

Вътрешна среда	
Силни страни	Слаби страни
Наличие на учители - специалисти по физическо възпитание в средното образование Нови аналитични учебни програми в лицееите Подходящи спортни съоръжения и оборудване Планиране на спортни дейности и състезания Предварително обучение на учителите	Малък брой часове по физическо възпитание, особено в лицееите Погрешен начин за оценяване на учителите по физическо възпитание - забавяне на процедурата за повишаване на учителите, което води до липса на мотивация за работа Липса на учители - специалисти по физическо възпитание в началното училище Недостатъчно допълнително обучение за учителите по физическо възпитание Стари аналитични програми в гимназиите Висока средна възраст на учителите по физическо възпитание, които се назначават в обществените училища Недостатъчно специфично обучение и квалификация на инспекторите по физическо възпитание

Външна среда	
Възможности	Заплахи
Учене през целия живот Съобщение и публикации за възможностите за допускане на учениците във висшите училища Организации и асоциации за детоксикация с наркотици Приложение на европейските програми, съгласно европейските изисквания	Модерното общество е общество на технологиите и компютрите – негативно влияние на технологиите върху учениците Натиск на училището и на извънучилищните задължения на децата Употреба на анаболни средства Комерсиализация на спорта Насилие чрез спорта

След анализа на резултатите от SWOT анализа се открояват следните **изводи:**

- Уроците по физическо възпитание се преподават от специалисти в средното училище.
- Аналитичните програми по физическо възпитание в лицееите са силен момент на системата на училищното физическо възпитание в Кипър. От друга страна, аналитичните програми в гимназиите са остарели и не предлагат необходимите знания на учениците.
- Часовете по физическо възпитание и допълнителното обучение на учителите по физическо възпитание не са достатъчни. Като резултат учениците не спортуват в необходимата степен и учителите не са информирани за европейските модели на физическо възпитание.
- Начинът на оценяване и повишаване на учителите по физическо възпитание не е правилен. Допълнителната академична квалификация и способностите на педагозите се оказват по-малко значими, отколкото трудовият им стаж.
- Начинът, по който учителите по физическо възпитание се назначават в обществените училища е друго слабо място на системата на

училищното физическо възпитание в Кипър. Учителите трябва да чакат 20-25 години преди да постъпят в училище. Те губят мотивация за работа, защото не съществуват възможности да бъдат повишавани.

- Инспекторите по физическо възпитание не са добре обучени за тази позиция. Недостатъчното обучение и знания са основни причини за поява на различни проблеми.
- В Кипър се откроява тенденцията за „учене през целия живот”. Тази идея и внедряването на европейските програми по физическо възпитание ще подобрят системата по физическо възпитание в Кипър.
- Недостатъчното спортуване на учениците е друг негативен фактор в сферата на физическото възпитание. Учениците нямат време за спорт, защото имат тежка учебна програма и са ангажирани с извънучилищни дейности.
- Промените в обществото и трансформирането му в общество на технологиите, използването на анаболни средства, феноменът на агресията в областта на спорта и неговата комерсиализация са основните фактори, които отдалечават младите хора от спорта.

Въз основа на проведеното изследване за отношението на експерти към актуалното състояние на системата по физическо възпитание в Кипър и възможностите за въвеждане на нови европейски модели могат да се дадат някои **препоръки**:

- Увеличаване на часовете по физическо възпитание – особено в лицееите и в техническите училища
- Назначаване на учители - специалисти по физическо възпитание в началното училище
- Хармонизиране на аналитичните програми в гимназиите и лицееите с европейските програми по физическо възпитание

- Постоянно организирано обучение и тренинг на учителите по физическо възпитание и инспекторите
- Промяна на пътищата и реда за назначаване и повишаване на учителите по физическо възпитание в обществените училища

III. 2. Анализ на резултатите за отношението на ученици към физическото възпитание и спортните дейности в Кипър

Проведеното анкетно проучване е осъществено с 2472 ученици от средното образование в Кипър – 1154 ученици от гимназиите и 1318 ученици от лицейте във всички области на Кипър. Възрастта на подрастващите е между 12 и 19 години. Изследването бе реализирано по определени показатели, насочени към отношението на подрастващите към обучението по физическо възпитание в училище и към дейностите и спортните активности в свободното време.

Основните **показатели**, които представляват интерес са следните:

- Отношение към уроците по физическо възпитание и интерес към спортните дейности в тях
- Отношение към свободното време и неговото оползотворяване чрез различни видове дейности
- Отношение към спортните дейности в свободното време и предпочитани спортни активности
- Форми на организация на спортните дейности в свободното време.

Важно за изследването е интересът на учениците към участие в нови спортове в уроците по физическо възпитание. Анализът на резултатите показва, че учениците имат предпочитания към следните спортове – плуване, тенис, модерни танци, бадминтон, източни бойни изкуства и др. (табл. 2).

Табл. 2. Предпочитания на учениците към нови спортове в уроците по физическо възпитание

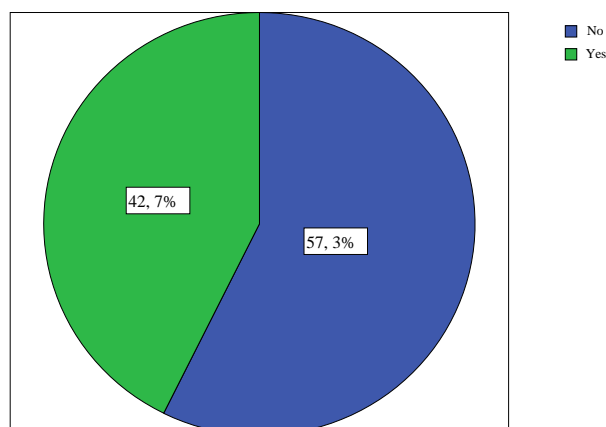
	Плуване	Модер-ни танци	Тенис	Бадминтон	Източни бойни изкуства	Други	Не отговорили
n	895	600	880	279	566	226	12
%	36.2	24.3	35.6	11.8	22.9	9.1	2.47

Изследването откроява начините, по които учениците оползотворяват свободното си време (табл. 3). След анализа на резултатите се установява, че те най-често се срещат с приятели (54%) и сърфират в Интернет (50.8%). Част от подрастващите в свободното си време гледат телевизия (45.7%) и играят видео игри (34%). Налице е и група от ученици, които играят спортни игри с приятели – 25.7%. Най-малко време подрастващите отделят на четенето на книги - 12.5%.

Табл 3. Начини за прекарване на свободното време на учениците

Начини за прекарване на свободното време		Играят видео игри	Интернет	Срещи с приятели	Гледане телевизия	Спортни игри с приятели	Четене книги	Друго
N	Valid	844	1256	1334	1129	635	309	167
N	%	34	50.8	54	45.7	25.7	12.5	6.8

Показателен за проучването е относителният дял на децата, които участват в извънучилищни спортни дейности. 57.3% от учениците не участват в такива дейности и само 42.7% от тях участват в извънучилищни спортни дейности (фиг. 2).

Фиг. 2. Участие на учениците в извънучилищни спортни дейности

Повечето от учениците, които участват в извънучилищни спортни дейности избират спортове, които не са включени в учебната програма по физическо възпитание. Установява се, че най-много ученици практикуват футбол – 12.5% (табл. 4). На второ място се открояват танците – 8.9%. Работата във фитнес център е също сред популярните избори на подрастващите – 6.4%. Спортовете, които се изучават по физическо възпитание като баскетбол, хандбал, лека атлетика и волейбол са с по-нисък относителен дял.

Табл. 4. Предпочитания на учениците към извънучилищни спортни дейности

Видове спортни дейности												
	Спорт	Футбол	Баскетбол	Хандбал	Плуване	Тенис	Фитнес център	Танци	Лека атлетика	Волейбол	Източни бойни изкуства	Други
N	Valid	308	73	29	56	76	157	219	65	69	65	102
	%	12.5	3.0	1.2	2.1	3.1	6.4	8.9	2.6	3.8	2.6	4.1

Анализът на резултатите представя също местата, където учениците спортуват през свободното си време (табл. 5). Като най-чест отговор относно мястото за спортна дейност се открояват „спортните клубове” (32.3%). На второ място се посочват фитнес клубовете (14.5%). Програмата „Спорт за всички е поставена на трето място като предпочитано място за спортни занимания (3.7%).

Табл. 5. Място за спортуване на учениците в свободното време

Спор- тове	п. Спор- тен клуб	% Спор- тен клуб	п. Програ- ма Спорт за всички	%. Програ- ма Спорт за всички	п. Фитнес клуб	%. Фитнес клуб	п. Дру- ги	%. Други
Футбол	292	11.8	11	0.4	5	0.2	0	0
Баскет- Бол	65	2.6	37	1,4	0	0	0	0
Хандбал	29	1.2	0	0	0	0	0	0
Плуване	39	1.6	12	0.4	5	0.2	0	0
Тенис	63	2.7	8	0.3	5	0.2	0	0
Лека атлетика	65	2.6	0	0	0	0	0	0
Танци	33	1.3	10	0.5	176	7.1	0	0
Фитнес	6	.2	0	0	151	6.4	0	0
Волей- бол	62	2.5	7	0.3	0	0	0	0
Източни бойни изкуства	60	2.4	2	0.1	2	0.1	0	0
Други	86	3.4	5	0.3	8	0.3	3	0.1
Общо	800	32.3	92	3.7	352	14.5	3	0.1

От анализа на резултатите за отношението на ученици към физическото възпитание и разнообразните спортни дейности в Кипър се открояват следните **изводи**:

- Значителна част от учениците желаят да имат повече часове по физическо възпитание в училище, като същевременно бъдат ангажирани с двигателна дейност в училище всеки ден. Двигателната активност е оценена като необходима от страна на децата.
- Подрастващите имат интерес към повече разнообразни спортни дейности в уроците по физическо възпитание, които не са включени в учебните програми.
- Учениците от средното образование в Кипър имат положително отношение към включването им в различни форми на спортна дейност извън уроците по физическо възпитание и следователно те се интересуват от участие в нови форми на извънучилищни спортни практики.
- Поради факта, че повечето ученици в Кипър посещават множество частни уроци в следобедните часове, те нямат достатъчно време да участват в извънучилищни спортни дейности.
- Налице е липса на двигателна активност в живота на подрастващите. В тази връзка кипърските ученици от гимназиите и лицееите имат желание техните училища да им предлагат специални спортни следобеди. В случая за децата не е важно какъв вид спортна дейност ще практикуват по време на спортните полудни.

III. 3. Мениджърски модел на училищен спортен клуб в средното образование в Кипър

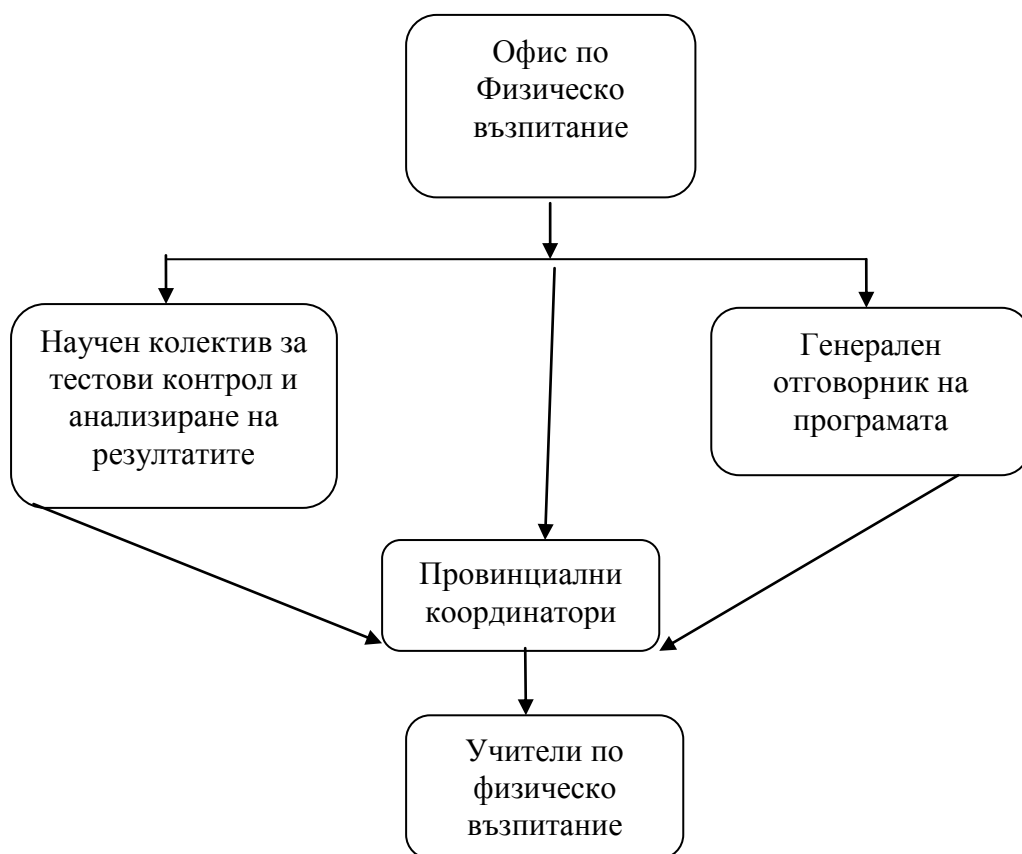
Целта на изследването е да се предложи нов мениджърски модел по физическо възпитание, който да съчетава **уроците по физическо възпитание с извънучилищни спортни дейности**. Моделът се основава на модерните образователни тенденции и изискванията на ЕС, както и на нуждите на кипърското общество.

Моделът е адаптиран по определени критерии, така че да даде възможно най-добри резултати. Вzeti са под внимание следните показатели:

- Наличие на спортни съоръжения в района на училището
- Голям брой ученици в училището
- Адекватен брой на учители по физическо възпитание
- Учениците да живеят в близост до училището

Програмата на училищния спортен клуб е апробирана в регионалното училище в Китион, което разполага с мултифункционална зала, футболно игрище, лекоатлетическа писта, баскетболно и волейболно игрище. През учебната 2009/2010 година в него учат 600 ученици и работят 5 учители по физическо възпитание.

Фиг. 3. Мениджмънт на училищен спортен клуб в Кипър

Моделът на училищния спортен клуб е предвиден да се реализира под ръководството на Министерството на образованието и културата в Кипър (фиг. 3). Директната административна, организационна и ръководна отговорност за училищния спортен клуб ще бъде поверена на инспектора по физическо възпитание. Офисът по физическо възпитание към Министерството на образованието и културата взаимодейства с отговорния инспектор по отношение на оперирането на клуба.

Един учител по физическо възпитание ще осъществява мониторинг по отношение на оперирането и ръководенето на програмата в Кипър. Учителят по физическо възпитание, заедно с научен колектив, ще контролира двигателните тестове и съвместно ще се анализират резултатите от тях. По този начин моделът ще бъде оценяван. Въз основа на резултатите от тестовете учителят по физическо възпитание и научният

колектив ще могат да дават предложения до инспектора по физическо възпитание за подобряване на модела.

Провинциалните координатори ще наблюдават и изследват училищата в техния регион и сътрудничат с отговорниците и учителите по физическо възпитание към съответното училище.

Анализ на елементите на мениджмънта на училищния спортен клуб

Структурата и съдържанието, както и връзката между отделните елементи на предложения модел на училищен спортен клуб в Кипър, са представени на фиг. 4.

Министерството на образованието и културата е отговорно за провеждането на обучението по физическо възпитание на всички равнища на образователната система в Кипър. Институцията на училищния спортен клуб е продължение на учебните програми по физическо възпитание в гимназиите и в лицееите.

Ученици

Участието на учениците в училищния спортен клуб е задължително. Оценяването на учениците в уроците по физическо възпитание ще се основава на определени критерии, както и на брой посещения в училищния клуб.

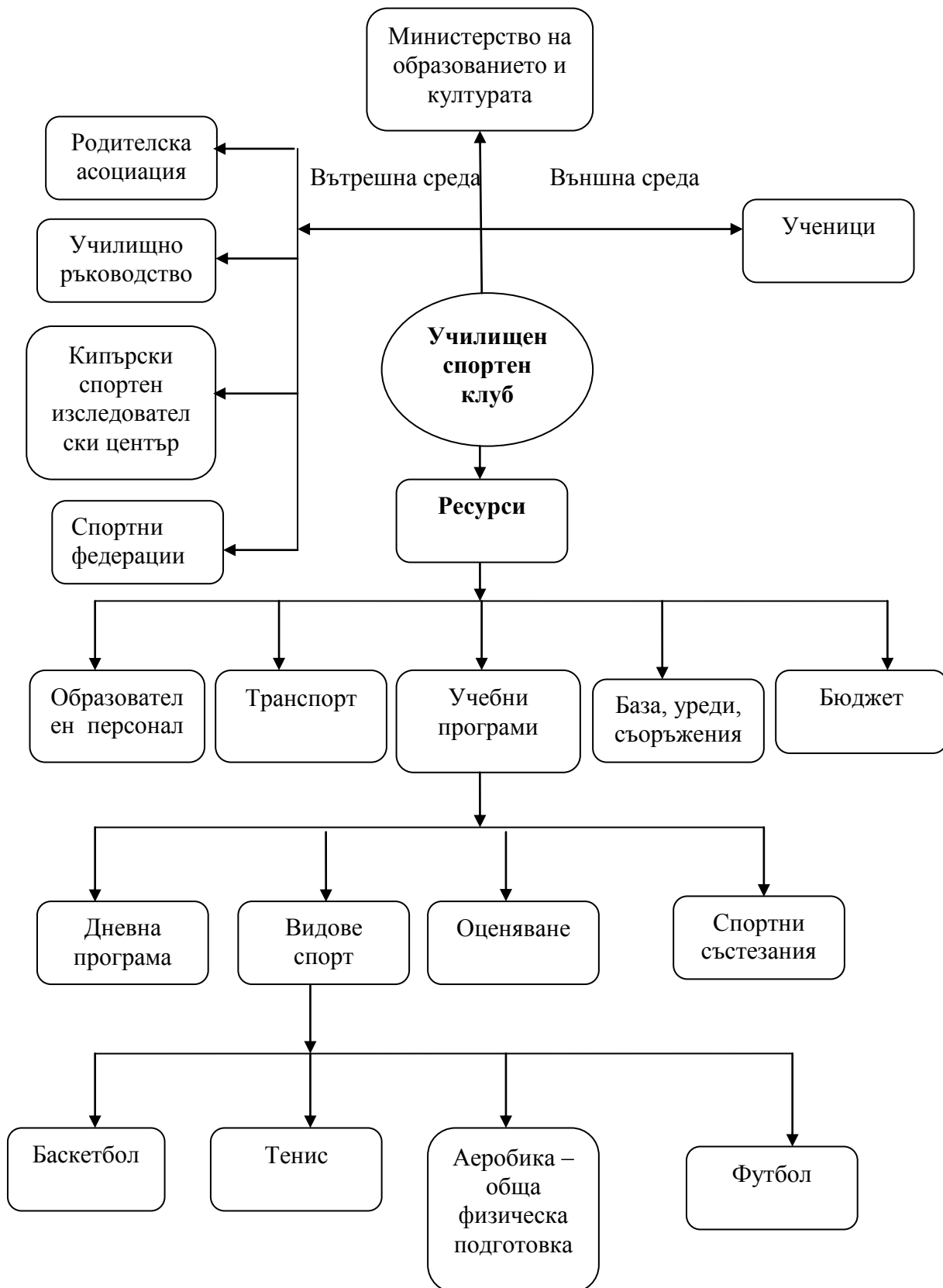
Образователен персонал

Учителите по физическо възпитание са отговорни за обучението по спортните дисциплини и за контрола на посещенията на учениците. Те също отговарят за реализиране на тестовете с учениците, за уведомяване на районните координатори и на директора на училището.

Транспорт за учениците

Превозването на учениците след завършване на спортните занимания в училищния спортен клуб е важно, за да бъдат подпомогнати децата, които

Фиг. 4. Елементи на мениджмънта на училищен спортен клуб

живеят далеч. Училището, където се реализира експерименталния модел има преимуществото, че голяма част от учениците живеят в близост до него. Предложението е транспортът на учениците да се осъществява безплатно.

База, уреди и съоръжения

Повечето от средните училища в Кипър са оборудвани с необходимата база, уреди и съоръжения. Училищният спортен клуб може да използва съществуващите атлетически уреди и съоръжения на средните училища.

Бюджет

Допълнителните часове в училищния спортен клуб са включени в задълженията и заплатата на учителите по физическо възпитание.

Учебна програма

Целта на училищния спортен клуб е да даде възможност на учениците от средното училище в Кипър да участват в повече спортни дейности в рамките на училищното образование. Важно за училищния спортен клуб е да се предложи на учениците програма за масови спортни дейности. В програмата се предлагат четири учебни предмета, т.е. учениците ще имат възможност да избират между четири различни спортни дейности в зависимост от техния интерес.

Оценяване на училищния спортен клуб

Оценяването на ефективността на модела е необходимо изискване. То се основава на определена научноизследователска стратегия. Критериите за оценяване, които ще бъдат приложени са следните:

- оценяване на учениците чрез измерване на двигателната им дееспособност;
- учителите по физическо възпитание ще оценяват модела на училищния спортен клуб по отношение на операции, структура и ефективност, като това ще се реализира чрез провеждане на наблюдения и анкетни проучвания;

- родителите ще оценяват програмата чрез използване на анкети, насочени към установяване на нейната ефективност.

Спортни събития

Учениците ще представят двигателните си умения, усвоени по време на дейността им в училищния спортен клуб, чрез участие в различни спортни събития.

Родителска асоциация

Родителската асоциация предлага финансова помощ в рамките на своите финансови възможности и същевременно насърчава учениците за свободно участие в училищния спортен клуб.

Училищно настоятелство

Училищното настоятелство е отговорна институция за мениджмънта и осигуряването на атлетическите уреди и съоръжения на училищата. Освен това, съгласно закона и нормативните изисквания, училищното настоятелство приема отговорностите за финансовия мениджмънт на училищата, включени в съответния район или община.

Кипърски спортен изследователски център

Приносите на Кипърския спортен изследователски център са свързани с измерване на двигателната дееспособност на учениците. Изследователският център може да помогне чрез осигуряване на научни знания в областта на спортните изследвания, както и при доставяне на необходимите средства и технологии за измерване на двигателната дееспособност на учениците.

Спортни федерации

Препоръчва се спортните федерации да допринесат за училищния спортен клуб като предложат на учителите по физическо възпитание обучение по различни учебни предмети. Освен това е полезно, ако спортните федерации осигуряват спортни съоръжения.

Успешното внедряване и опериране на пилотния модел на училищния спортен клуб в специфично училище в Кипър предполага последващо широко разпространение на модела в страната.

Министерството на образованието и културата в Кипър, което е отговорната институция за разпространение на училищния спортен клуб, трябва да проучи резултатите от изследването за ефективността на пилотния модел в средното образование в Кипър. Министерството ще пристъпи към необходимата организация и процедури за неговото разпространение. В тази връзка се предлагат конкретни механизми за популяризиране на училищния спортен клуб в Кипър:

- Представяне на предложението за модела на училищен спортен клуб от Департамента по физическо възпитание към Министерството на образованието и културата и анализиране на резултатите за ефективността на пилотния модел на училищен спортен клуб.

- След възприемане на идеята за стартиране на модела от Министерството на образованието и културата Департаментът по физическо възпитание трябва да осигури организацията и мениджмънта на училищния спортен клуб. Отговорният инспектор ще избере научния колектив и генералния отговорник на програмата. След това административният колектив ще публикува модела на училищния спортен клуб до провинциалните координатори, за да могат те, от своя страна, да ръководят и наблюдават учителите по физическо възпитание.

- Административният колектив ще има срещи с представители на външната среда на училищния спортен клуб.

- Учителите по физическо възпитание ще бъдат информирани за реализирането на училищния спортен клуб и за техните задължения, свързани с изпълнението на модела на годишен семинар през месец септември.

- Изпращане на уведомителни писма за оперирането на училищния спортен клуб до средните училища в Кипър.

- Провеждане на допълнителна среща между провинциалните координатори и учителите по физическо възпитание за детайлна информация. Учителите по физическо възпитание ще получат необходимите документи за успешна организация и внедряване на училищния спортен клуб.

Трябва да се подчертае, че пилотният модел на училищен спортен клуб е реализиран в училище, което има перфектни условия за неговата реализация – необходим брой ученици и учители по физическо възпитание, подходящи спортни съоръжения и местоположение на училището. В случай, че липсва някой от тези критерии трябва да бъдат организирани няколко училища, за да се постигне реализирането на модела.

Представеният мениджърски модел на училищен спортен клуб в Кипър ще бъде въведен като експериментален модел в няколко училища в Кипър. Предполага се, че реализацията на модела ще има положително влияние върху учениците и ще подпомогне взаимодействието между училищното физическо възпитание и извънучилищните спортни дейности в Кипър.

III. 4. Анализ на резултатите за двигателната дееспособност на учениците и тяхното участие в спортни дейности в свободното време

Целта на изследването е да се установи ефективността на мениджърския модел на училищен спортен клуб в средното образование в Кипър. Обект на изследването са 181 ученици.

Изследването е насочено към измерване на двигателната дееспособност на учениците и тяхното участие в спортни дейности в свободното време.

Измерването е проведено съгласно Еврофит тестовете. Тестовете съдържат 30 м бягане, изправяне от тилан лег до седеж за 30 сек, дълъг скок от място и 15 минути бягане.

Учениците са отговорили също и на три въпроса, насочени към удовлетвореността им от осъществяваните спортни дейности в свободното време и продължителността на участието в тях.

Значим за изследването е броят на учениците, които участват в извънучилищни спортни дейности и мястото, където те избират да спортуват (табл. 6). Резултатите показват, че 66.9% от учениците участват в извънучилищни спортни дейности и само 33.1% от тях не участват в такива спортни дейности.

Най-честият отговор за мястото, където учениците упражняват извънучилищни спортни дейности е училищният спортен клуб (28.2%). Вероятно основната причина за това е, че учениците по това време вече са в училище – учебните занятия приключват в 1,35 ч. и спортните дейности в училищния спортен клуб започват веднага след сутрешните уроци.

Друга възможна причина е, че училищният спортен клуб е безплатен и учениците се чувстват в естествена среда (училищния район и учителите по физическо възпитание). 19.9% от учениците участват в училищен спортен

клуб и в други видове извънучилищни спортни дейности. 18.8% от децата посещават спортни клубове извън училище.

Табл. 6. Място за участие на учениците в извънучилищни спортни дейности

Място за спортуване извън училище	N	%	Valid %
Училищен спортен клуб	51	28,2	28,2
Извънучилищни спортни клубове	34	18,8	18,8
Училищен спортен клуб и извънучилищни спортни дейности	36	19,9	19,9
Не участват	60	33,1	33,1
Общо	181	100,0	100,0

Показателно за изследването е сравнението между първото и второто измерване по всички тестове за двигателна дееспособност на учениците, които са участвали в извънучилищни спортни дейности и за учениците, които не са участвали в извънучилищни спортни дейности. Установява се подобряване на резултатите по всички тестове при учениците, които са участвали в тези дейности – изправяне от тилен лег до седеж (табл. 7 и 8), дълъг скок от място (табл. 9 и 10), 30 м бягане (табл. 11 и 12) и 15 мин. бягане (табл. 13 и 14).

Табл. 7. Сравнение между първо и второ измерване по теста тилен лег до седеж за ученици, които участват в извънучилищни спортни дейности

Брой за 30 сек	N	Minimum	Maximum	Mean
А' измерване	120	17	40	30
В' измерване	120	19	40	32

Табл. 8. Сравнение между първо и второ измерване по теста тилен лег до седеж за ученици, които не участват в извънучилищни спортни дейности

Брой за 30 сек	N	Minimum	Maximum	Mean
А' измерване	61	12	38	27
В' измерване	61	17	37	29

Табл. 9. Сравнение между първо и второ измерване по теста дълъг скок от място за ученици, които участват в извънучилищни спортни дейности

Дълъг скок от място (см)	N	Minimum	Maximum	Mean
А' измерване	120	90,00	250,00	167,95
В' измерване	120	90,00	285,00	179,04

Табл. 10. Сравнение между първо и второ измерване по теста дълъг скок от място за ученици, които не участват в извънучилищни спортни дейности

Дълъг скок от място (см)	N	Minimum	Maximum	Mean
А' измерване	61	60,00	240,00	154,18
В' измерване	61	75,00	250,00	160,85

Табл. 11. Сравнение между първо и второ измерване по теста за бързина за ученици, които участват в извънучилищни спортни дейности

Бягане 30 м (сек)	N	Minimum	Maximum	Mean
А' измерване	120	4,00	6,70	5,10
В' измерване	120	3,80	6,00	4,93

Табл. 12. Сравнение между първо и второ измерване по теста за бързина за ученици, които не участват в извънучилищни спортни дейности

Бягане 30 м (сек)	N	Minimum	Maximum	Mean
А' измерване	61	4,10	8,00	5,26
В' измерване	61	4,00	7,20	5,15

Табл. 13. Сравнение между първо и второ измерване по теста за издръжливост за ученици, които участват в извънучилищни спортни дейности

15 мин. бягане (м)	N	Minimum	Maximum	Mean
А' измерване	120	1200,00	3400,00	2185,75
В' измерване	120	1400,00	3600,00	2302,92

Табл. 14. Сравнение между първо и второ измерване по теста за издръжливост за ученици, които не участват в извънучилищни спортни дейности

15 мин. бягане (м)	N	Minimum	Maximum	Mean
А' измерване	61	900,00	3350,00	2024,92
В' измерване	61	1000,00	3600,00	2097,78

След анализа на резултатите за двигателната дееспособност на учениците по Еврофит тестовете могат да се направят следните **изводи**:

- Подобряването на двигателната дееспособност на учениците между двете измервания се дължи на положителния ефект на тяхното участие в извънучилищни спортни дейности. Двигателната дееспособност на децата се подобрява, когато те отделят повече време за извънучилищни спортни дейности.
- Мястото, където учениците участват в спортни дейности в свободното време, е значим фактор, който влияе върху физическата им дееспособност. Училищните спортни клубове са най-популярното място за участие на децата в извънучилищни спортни дейности.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

IV. 1. ИЗВОДИ

От анализа на резултатите за европейските тенденции в мениджмънта на системата на училищното физическо възпитание в Р. Кипър могат да се открият следните **изводи**:

1. Изследването и анализът на европейските документи за физическо възпитание показва, че в областта на физическото възпитание в европейските страни са налице някои проблеми като намаляване на часовете по физическо възпитание, нисък статус на учителите по физическо възпитание, намаляване на средствата за физическо възпитание, неадекватни уреди и съоръжения, затлъстяване на учениците и др. Европейските документи признават необходимостта от въвеждане на общи политики в областта на физическото възпитание, за да бъдат решени посочените проблеми.
2. Съществуват различни видове европейски модели, които съчетават уроците по физическо възпитание с извънучилищните спортни дейности. Всяка европейска страна е необходимо да въведе определен модел в съответствие с образователната система, социалния и икономическия статус и потребностите на населението.
3. Мениджмънтът на училищното физическо възпитание в Кипър е организиран като функционална система, в която обаче липсват някои важни елементи. Като цяло законодателството се нуждае от реформиране и хармонизиране съгласно европейските стандарти и актуалната ситуация в страната.
4. Налице са проблеми с начина, по който учителите по физическо възпитание се назначават в обществените училища. Същевременно се открояват слабости в оценяването и повишаването на учителите.
5. Мениджмънтът на системата на училищното физическо възпитание в Кипър не предлага на учениците програми, които да съчетават

уроците по физическо възпитание с извънучилищни спортни дейности. В тази връзка учениците имат интерес към участие в нови форми на спортни занимания в уроците по физическо възпитание и в различни извънучилищни спортни дейности.

6. Създаден е и апробиран нов мениджърски модел на училищен спортен клуб, който съчетава училищното физическо възпитание с извънучилищни спортни дейности. Моделът се основава на европейските тенденции и изисквания на Европейския съюз, както и на специфичните потребности на учениците в Кипър. Очертани са основните елементи на управленския модел и връзката между тях.
7. Ефективността на модела на училищния спортен клуб е проверена с Еврофит тестове. Резултатите от тестовете показват, че мениджърският модел на училищния спортен клуб постига своята цел, която се изразява в увеличаване на двигателната дееспособност на учениците по всички тестове, които са проведени.
8. Мястото на училищния спортен клуб, където учениците спортуват в свободното време и продължителността на двигателната дейност са важни фактори за подобряване на двигателното представяне на учениците.

IV. 2. ПРЕПОРЪКИ

1. Увеличаване на часовете за физическо възпитание в средната степен на образование.
2. Осигуряване на специалисти по физическо възпитание в началното училище.
3. Подобряване на начина за оценяване и повишаване на учителите по физическо възпитание.
4. Промяна на начина за назначаване на учителите по физическо възпитание в обществените училища.

5. Развитие на учебните програми и включване на нови спортове в аналитичните програми по физическо възпитание.
6. Съчетаване на уроците по физическо възпитание с извънучилищните спортни дейности и внедряване на мениджърския модел на училищен спортен клуб.

IV. 3. ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Установено е, че е налице значимо несъответствие между организацията и мениджмънта на училищното физическо възпитание и извънучилищните спортни дейности на всички нива на средното образование в Кипър. Налице са някои слаби моменти в мениджмънта на системата на училищното физическо възпитание в Кипър.
2. Чрез изследване на настоящото състояние на мениджмънта на системата на училищното физическо възпитание в Кипър и чрез проучване на европейските модели и тенденции в тази област е разработен и предложен нов мениджърски модел, който съчетава физическото възпитание в училище с извънучилищни спортни дейности.
3. Резултатите от изследването ще помогнат системата на училищното физическо възпитание в Кипър да функционира като ефективна, съгласно потребностите на учениците и хармонизирането с европейските стандарти.

НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ
ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. **Nicolaou, Y.**, El. Mileva. Experts attitudes to Physical Education System in Cyprus, Hellenic Journal of Physical Education & Sport Science, Vol. 29, Issue 1, January-February-March 2009.
2. Mileva, El., **Y. Nikolaou**. A study on experts' opinion about Physical Education system in Cyprus, Пети международен научен конгрес „Спорт, стрес, адаптация”, - Спорт и наука, Извънреден брой, 2010, част 1, с. 281-285.
3. Mileva, El., **Y. Nicolaou**. Pupils' attitudes to Physical Education and Sports Activities in Cyprus, сб. Личност. Мотивация. Спорт, том 16, С., НСА ПРЕС, 2011.
4. **Nicolaou, Y.**, El. Mileva. Model of School Sports Club in Secondary Education of Cyprus, - Спорт и наука, 2011, бр. 3.
5. **Nicolaou, Y.**, El. Mileva. Sports activities' influence on pupils' physical fitness in the Cyprus secondary school, - Спорт и наука, 2012, бр. 1.